

«КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
ТА ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

І.О. Харь, О.І. Ольховенко

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА
ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯННЯ
ВІДМОВА СВІДКА ВІД ДАВАННЯ
ПОКАЗАНЬ АБО ВІДМОВА ЕКСПЕРТА
ЧИ ПЕРЕКЛАДАЧА ВІД ВИКОНАННЯ
ПОКЛАДЕНИХ НА НИХ ОБОВ'ЯЗКІВ
(СТ. 385 КК УКРАЇНИ)**

Київ
Видавництво Ліра-К
2022

УДК 343.364
X20

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського Інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 4 від 25.11.2021 р.)

Рецензенти:

Кузнецов Віталій Володимирович, доктор юридичних наук, професор, професор спеціальної кафедри № 2 Інституту Управління державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Савченко Андрій Володимирович, начальник відділу організації досудового розслідування Управління з організації досудових розслідувань ГСУ ДБР України, доктор юридичних наук, професор;

Воробей Петро Адамович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права, процесу і криміналістики Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»

Харь І.О., Ольховенко О.І.

X20

Кримінально-правова характеристика діяння відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385 КК України) : монографія / за заг. ред. В.К. Матвійчука. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 204 с.

ISBN 978-617-520-267-8

Монографія присвячена комплексному та системному дослідженню питань кримінально-правової характеристики діяння відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків, передбачених ст. 385 КК України та формуванню науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідної кримінально-правової норми (ст. 385 КК України) та підвищення ефективності регулятивної сутності кримінального права у сфері належного забезпечення одержання достовірних доказів, виконання експертом чи перекладачем покладених на них обов'язків на основі комплексної і системної кримінально-правової характеристики кримінального правопорушення відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків.

УДК 343.364

ISBN 978-617-520-267-8

© І.О. Харь, О.І. Ольховенко, 2022

© Видавництво Ліра-К, 2022.

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. Поняття, витоки, історія кримінальної відповідальності свідка за відмову від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків та сучасний стан проблеми і соціально-правова обумовленість цієї кримінально-правової заборони	
1.1. Витоки, історія кримінальної відповідальності свідка за відмову від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків та сучасний стан проблеми.....	13
1.2. Поняття кримінального правопорушення відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків та соціально-правова обумовленість цієї кримінально-правової заборони	27
Висновки до першого розділу	50
РОЗДІЛ 2. Кримінально-правове дослідження об'єктивних і суб'єктивних ознак кримінального правопорушення відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків	
2.1. Об'єктивні ознаки кримінального правопорушення відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків	53
2.2. Суб'єктивні ознаки кримінального правопорушення відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків	98
Висновки до другого розділу	133

РОЗДІЛ 3. Порівняльно-правова характеристика кримінального правопорушення передбаченого ст. 385 КК України з аналогічними злочинами деяких зарубіжних держав та удосконалення чинного з законодавства

3.1. Порівняльно-правова характеристика кримінального правопорушення відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків за КК України та аналогічними злочинами за законодавством деяких зарубіжних держав	136
3.2. Вдосконалення нормативних положень, передбачених ст. 385 КК України	142
Висновки до третього розділу	150
ВИСНОВКИ	152
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	156
ДОДАТКИ.....	179

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

- АРК** – Автономна Республіка Крим
ВРУ – Верховна Рада України
ЗУ – Закон України
КАСУ – Кодекс адміністративного судочинства України
КК – Кримінальний кодекс України
КК УСРР 1922 року – Кримінальний кодекс Української Соціалістичної Радянської Республіки 1922 року
КК УСРР 1927 року – Кримінальний кодекс Української Соціалістичної Радянської Республіки 1927 року
КК УРСР 1960 року – Кримінальний кодекс Української Радянської Соціалістичної Республіки 1960 року
КМУ – Кабінет Міністрів України
КПК – Кримінальний процесуальний кодекс України
КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення.
п. – пункт
ПВСУ – Пленум Верховного Суду України
РФ – Російська Федерація
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
ст. – стаття
УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка
ЦПК України – Цивільно-процесуальний кодекс України
ч. – частина

ВСТУП

У державі, що визначила однією із цілей свого розвитку інтеграцію в Європейське співтовариство, на конституційному рівні проголосила себе правовою (ст. 1 Конституції України), правосуддя набуває особливого статусу як найважливіший гарант дотримання прав і свобод людини і громадянина. На цьому шляху законодавче забезпечення кримінальної відповідальності за відмову свідка від давання показань або відмову експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385 КК України – далі ст. 385 КК) має важливе значення. У той же час конкретизуючи положення ч. 1 ст. 63 Конституції України, ч. 2 ст. 385 КК, встановлює, що не підлягають кримінальній відповідальності особи за відмову давати показання під час досудового розслідування чи судового провадження щодо себе, а також членів їх сім'ї чи близьких родичів (п. 1 ч. 1 ст. 3 КПК та ст. 3 СК).

Проблеми кримінальної відповідальності за діяння відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385 КК) певною мірою розробляли такі вчені, як: Ю. В. Александров, В. І. Борисов, М. І. Бажанов, П. А. Воробей, Ю. В. Гродецький, В. І. Осадчий, А. С. Беніцький, В. А. Козак, Р. С. Орлов, О. Е. Радутний, В. І. Тютюгін, Є. В. Шевченко, Б. М. Бойко, М. І. Хавронюк, С. С. Чернявський та ін. Звичайно, що праці цих та інших учених, на які ми посилаємося в монографії, мають істотну теоретичну та прикладну цінність, але не зважаючи на це, питання, визначені за темою монографії, не знаходили окремого комплексного дослідження. З метою заповнення цієї прогалини, означена проблема потребує: дослідження витоків та історії кримінальної відповідальності за це кримінального правопорушення; дослідження та формулювання поняття діяння, передбаченого ст. 385 КК; з'ясування соціально-правової обумовленості цієї заборони. Крім того, автори існуючих праць мають значні розбіжності в поглядах щодо суспільних відносин, поставлених під охорону кримінального закону, на структуру об'єкта, стосовно предмета кримінального правопорушення і предмета відносин. їх місце в складі кримінального правопору-

шення, щодо інших складоутворюючих цього суспільно небезпечного діяння та їх ознак. Значні прогалини існують у теорії та на практиці у відмежуванні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 385 КК від суміжних діянь. Потребує належного компаративістського аналізу норм, що передбачають відповідальність за ст. 385 КК та аналогічних злочинів за кримінальним законодавством деяких зарубіжних держав. Крім того, існує нагальна потреба в розробленні ґрунтовних пропозицій з удосконалення положень, передбачених ст. 385 КК. Усе це є свідченням актуальності обраної теми дослідження.

Метою дослідження є отримання науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідних кримінально-правових норм (ст. 385 КК) та забезпечення підвищення ефективності регулятивної сутності кримінального права у сфері належного забезпечення одержання достовірних доказів, виконання експертом чи перекладачем покладених на них обов'язків на основі комплексної і системної кримінально-правової характеристики кримінального правопорушення відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків. Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити наступні задачі:

- з'ясувати витоки та історію законодавства про кримінальну відповідальність за відмову свідка від давання показань або відмову експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків;

- розробити поняття кримінального правопорушення відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків;

- встановити об'єктивні ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст. 385 КК;

- здійснити аналіз суб'єктивних ознак кримінального правопорушення, передбаченого ст. 385 КК;

- здійснити порівняльно-правову характеристику кримінального правопорушення відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385 КК) та аналогічними злочинами за законодавством деяких зарубіжних держав;

- розробити пропозиції щодо вдосконалення норм, передбачених ст. 385 КК.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини з належного свідками давання свідками показань або експертом чи перекладачем виконання покладених на них обов'язків.

Предметом дослідження є кримінально-правова характеристика діяння відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків.

Для досягнення поставленої мети та вирішення задач дослідження в роботі використано наступні загальнонаукові і спеціально-наукові методи: *діалектичний* – застосовувався у всіх розділах монографії, в їх взаємозв'язку, а також для формування висновків і пропозицій за темою дослідження; *історико-правовий* – використовувався для розкриття історичного розвитку кримінально-правової заборони відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків; *порівняльно-правовий* – використовувався для порівняння вітчизняних кримінально-правових норм, що регламентують відповідальність за досліджуване кримінальне правопорушення, з відповідними нормами законодавства окремих зарубіжних держав; *логіко-семантичний* – застосовувався для поглибленого вивчення понятійного апарату; догматичний – використовувався для виявлення можливостей удосконалення норм ст. 385; *соціологічний* – використовувався під час проведення анкетування та вироків з питань кримінально-правової характеристики діяння відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків; *системного аналізу* – допоміг з'ясувати внутрішню структуру і місце кримінального правопорушення, передбаченого ст. 385 КК.

Теоретичним підґрунтям монографічної роботи стали дослідження П. П. Андрушка, Ю. В. Бауліна, В. І. Борисова, Я. М. Брайніна, Б. А. Вікторова, О. В. Вітка, М. В. Володька, П. А. Вороб'я, С. Б. Гавриша, В. К. Грищука, П. С. Дагеля, Т. А. Денисової, А. В. Дроздова, О. О. Дудорова, А. П. Закалюка, М. Й. Коржанського, Ю. А. Красікова, В. М. Кудрявцева, С. Я. Лихової, В. К. Матвійчука, М. І. Мельника, В. А. Мисливого, А. А. Музики, В. О. Навроцького, М. І. Панова, О. П. Рябчинської, А. В. Савченка, О. С. Сутули. В. Я. Тація,

В. П. Тихого, А. П. Ткачука, В. І. Тютюгіна, Є. В. Фесенка, П. Л. Фріса та ін.

Емпіричну базу дослідження складають дані Державної судової адміністрації України за 2003 -2021 рр.; результати опитування 300 працівників правоохоронних органів, суду, прокуратури, експертів, перекладачів, опитування 360 студентів старших курсів юридичних факультетів вузів та викладачів кримінального права, вивчення кримінальних справ досліджуваної категорії проваджень.

Монографія за характером і змістом досліджуваних питань є першою в Україні комплексною і системною науково-дослідною працею, присвяченої кримінально-правовій характеристиці кримінального правопорушення відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків. Конкретний внесок авторів полягає у формуванні науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення відповідних кримінально-правових норм (ст. 385 КК) та підвищення ефективності регулятивної сутності кримінального права у сфері забезпечення одержання достовірних доказів та істинних висновків у справі, що містять елементи наукової новизни та мають істотне значення для науки кримінального права і практики застосування досліджуваної норми, зокрема:

Уперше:

– з'ясовано, що витоки кримінальної відповідальності за відмову свідка. Експерта, понятого чи перекладача без поважних причин від виконання покладених на них обов'язків були передбачені ст. 172 Кримінального Уложення 1903 р. (характеризувалися діями та часом – під час слідства і суду). У ст. 87 КК УСРР 1927 р., була передбачена кримінальна відповідальність, серед інших злочинів, за відмову свідка від давання показань слідчому і судовому органу (ч. 1), відмова експерта, перекладача або понятого від виконання покладених на них обов'язків (ч. 2), тобто була ускладнена стаття для розуміння. У ст. 179 КК УРСР 1960 р., яка мала назву: «Злісне ухилення свідка, експерта або перекладача від явки або відмова від дачі показань чи виконання покладених на них обов'язків» – тут відбулася декриміналізація відповідальності понятого. 2 листопада 1989 р. ст. 179 КК отримала нову назву та редакцію «Відмова свідка від дачі показань чи експерта або перекладача від виконання покладених на них

обов'язків», досліджуване кримінальне правопорушення був сформульований в окремій статті 179 КК, на відміну від попередньої редакції та стала характеризуватися активними діями і часом вчинення кримінального правопорушення. У ст. 385 КК 2001 р., яка отримала назву «Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від покладених на них обов'язків», відбулися зміни в об'єктивній стороні стосовно часу вчинення кримінального правопорушення та більша його деталізація;

– запропоновано визначення діяння, передбаченого ст. 385 – це умисні, заборонені КК України дії суб'єкта, що посягають на суспільні відносини, які забезпечують умови з належного давання показань свідком, виконання експертом чи перекладачем покладених на них обов'язків під час суду, проведення досудового розслідування, здійснення виконавчого провадження, розслідування тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України, які полягають у відмові свідка від давання показань або відмови експерта чи перекладача без поважних причин від виконання покладених на них обов'язків у зазначений в законі час;

– обґрунтовано зміст основних чинників соціально-правової обумовленості заборони відмови свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків, до яких потрібно зарахувати: 1) соціально-кримінологічний – визначає стан: розвитку суспільних відносин в означеній сфері; відповідність заборони соціальним та кримінологічним реаліям; що заборона – це засіб, реакція на кримінальне правопорушення, покликана охороняти суспільні відносини; обумовленість цієї заборони – небезпекою завдання істотної шкоди суспільним відносинам унаслідок поведінки певної категорії людей; наявність достатньо високого рівня суспільної небезпечності такої поведінки; відносну поширеність цього діяння; 2) нормативно-правовий – свідчить: про відповідність цієї заборони нормам Конституції України та іншим галузям законодавства в цій сфері; що норми Конституції України та заборони, передбаченої ст. 385 КК мають внутрішню логічну несуперечливість; що ст. 385 КК знаходиться в єдиному блоці з багатьма нормами законодавства, одні з яких регулюють позитивні відносини, а інші встановлюють відповідальність за порушення цих відносин; 3) етичний чинник – свідчить, що до-

тримання етичних норм при конструюванні заборони, передбаченої ст. 385 КК може бути визначальною; 4) культурно-історичний охоплює всі попередні чинники і розглядає заборону з точки зору поступального розвитку; 5) міжнародно-правовий – свідчать, що заборона, передбачена ст. 385 КК ґрунтується на міжнародно-правових стандартах прав людини;

– доведено, що об'єктивна сторона кримінального правопорушення, описаного ст. 385 КК характеризується двома ознаками: 1) діями (відмовою свідка від давання показань; відмовою експерта чи перекладача без поважних причин від виконання покладених на них обов'язків); 2) часом вчинення кримінального правопорушення (під час судового розгляду, провадження досудового розслідування, здійснення виконавчого провадження, розслідування тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України);

Удосконалено:

– формулювання родового об'єкта кримінальних правопорушень, передбачених розділом XVIII Особливої частини КК України – це суспільні відносини з приводу умов, що забезпечують регламентовану законодавством та іншими нормативно-правовими актами діяльність: судів по здійсненню правосуддя; органів досудового розслідування, прокуратури; установ, що використовують судові рішення; осіб, що забезпечують для суду, досудового розслідування повне, всебічне і об'єктивне вирішення справ, з охорони законних прав та інтересів громадян, юридичних осіб, суспільства, держави в процесі судочинства, досудового розслідування, виконання судових рішень, захисту та представництва у повному його розумінні;

– визначення основного безпосереднього об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 385 КК, як суспільних відносин, що забезпечують умови з належного давання показань свідком, виконання експертом чи перекладачем покладених на них обов'язків під час судового провадження або під час провадження досудового розслідування, виконавчого провадження, розслідування тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України;

– розуміння суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 385 КК під яким слід вважати фізичну осудну особу, яка досягла 16-річного віку до моменту вчинення кримі-

нального правопорушення і викликана в якості свідка, призначена експертом чи залучена в якості перекладача (спеціальний суб'єкт) у цивільній, кримінальній, господарській та адміністративній справах компетентним на це органом чи особою та яка попереджена про кримінальну відповідальність – свідок про відмову від давання показань, експерт чи перекладач – за відмову від виконання покладених на них обов'язків без поважних причин, у зазначених у диспозиції цієї статті органах;

– розуміння, що суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 385 КК характеризується виною у формі прямого умислу. Про це свідчить, те що це кримінального правопорушення відноситься до так званих діянь з формальним складом. Інтелектуальна ознака умислу в цьому діянні характеризується усвідомленням винною особою суспільної небезпечності своїх дій, часу вчинення кримінального правопорушення. Вольовий момент умислу в цьому кримінальному правопорушенні характеризується бажанням вчинити дії, передбачені в диспозиції цієї статті.

Дістали подальшого розвитку:

– компаративістське дослідження кримінального правопорушення, передбаченого ст. 385 КК України та аналогічних діянь за кримінальним законодавством деяких зарубіжних держав, спонукає до вдосконалення норм ст. 385 КК України (стосовно доповнення переліку суб'єктів потерпілим, понятим, спеціалістом).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в монографії теоретичні положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у:

– *законотворчій діяльності* – при внесенні змін і доповнень до чинного законодавства;

– *правозастосовній діяльності* – для кваліфікації кримінальних правопорушень, передбачених ст. 385 КК;

– *науково-дослідній роботі* – для подальшої розробки теоретичних прикладних проблем, пов'язаних з відмовою свідка від давання показань або відмовою експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків;

– *навчальному процесі* – як матеріал для викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право України. Особлива частина», «Актуальні проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень».

РОЗДІЛ 1.

ПОНЯТТЯ, ВИТОКИ, ІСТОРІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СВІДКА ЗА ВІДМОВУ ВІД ДАВАННЯ ПОКАЗАНЬ АБО ВІДМОВА ЕКСПЕРТА ЧИ ПЕРЕКЛАДАЧА ВІД ВИКОНАННЯ ПОКЛАДЕНИХ НА НИХ ОBOB'ЯЗКІВ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ І СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ЦЬОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ЗАБОРОНИ

1.1. Витоки, історія кримінальної відповідальності свідка за відмову від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків та сучасний стан проблеми

Становлення і розвиток кримінальної відповідальності свідка за відмову від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків на теренах нашої держави не можна розглянути у відриві від історичного минулого. Історико-правове дослідження зазначеного явища має принципово важливе значення для формулювання відповідних наукових положень. На думку М. С. Тиганцева, метою такого вивчення має бути не тільки догматичне з'ясування і формулювання (описання) витоків чинного права, але й критична їх оцінка на підставі відомостей практики, витоків (начал) науки і положень вітчизняної історії права [229, с. 30]. Прослідкувавши походження відомого інституту або законоположення ми дізнаємося про ті умови, які породили його, та які впливали на його розвиток, а знаючи це, ми маємо можливість оцінювати його сучасне значення, інакше кажучи, ми отримуємо можливість вирішити чи буде збережено законоположення, або воно повинно уступити місце іншому, як таке, що втратило свою життєву основу, внаслідок умов, які змінилися [215, с. 8].

Проведення історико-правового аналізу кримінальної відповідальності свідка за відмову від давання показань або відмову експерта чи перекладача за невиконання покладених на них

обов'язків, на нашу думку, дозволить з'ясувати структуру суспільних відносин того часу й ефективність їх кримінально-правової охорони; виявити недоліки і переваги кримінально-правової регламентації посягання на ці відносини; провести аналіз еволюції кримінального законодавства на певних етапах (періодах); запропонувати та обґрунтувати зміни і доповнення в чинне кримінальне законодавство щодо означеної кримінально-правової заборони.

Для з'ясування витоків та історії розвитку кримінального законодавства з відповідальності свідка за відмову від давання показань або відмову експерта чи перекладача без поважних причин від виконання покладених на них обов'язків у суді або під час провадження досудового розслідування, здійснення виконавчого провадження, розслідування тимчасовою слідчою чи тимчасовою спеціальною комісією Верховної Ради України, потребує з'ясування етимології понять, що використовуються в підрозділ 1.1, а також у його назві. Це зумовлює нас з'ясувати наступні терміни, що нас цікавлять: «витоки» «сучасний стан проблеми». Слід пристати на твердження В. К. Матвійчука, що їх роз'яснення частково дається в «Словаре русского языка» С. І. Ожегова та юридичній літературі [146, с. 209; 122, с. 45]. Наприклад, такий термін як «витоки» у певному розумінні слова означає початок; першоджерело чого-небудь [146, с. 249; 122, с. 45]. Російсько-український словник термін «исток» тлумачить як «1. (действие) витік, -току; вихід, -ходу; 2. (начало реки, ручья) початок, -тку, витік, верхів'я, -ки Дніпра початок (витік, верхів'я) Дніпра; 3. перен. джерело, початок; у истоков цивилизации коло (біля) джерел (початків) цивілізації, -первобытной культуры, джерела (початки) первісної культури» [206, с. 521; 131, с. 392]. Виходячи із зазначеного вище, ці тлумачення з певною умовністю можна використати стосовно проблеми нашої роботи, і тоді межі дослідження витоків кримінальної відповідальності за відмову свідка від давання показань або відмову експерта чи перекладача за невиконання покладених на них обов'язків буде охоплювати початок (витоки) кримінальної відповідальності за це кримінального правопорушення.

Друге поняття «сучасний стан проблеми», як переконливо обґрунтовують В. К. Матвійчук, А. О. Мороз, можна зрозуміти та обґрунтувати за допомогою розкриття значення та змісту трьох

термінів «сучасний», «стан» та «проблеми» [122, с. 45; 132, с. 397]. Наприклад, якщо виходити з того, що «сучасний» означає «терміновий», який слід відносити до нинішнього часу [146, с. 605; 122, с. 45], то в той же час «стан» – це становище, в якому хто-небудь або що-небудь може знаходитися [146, с. 613; 122, с. 45], але «проблема» може свідчити про складність питання чи завдання, які потребують певного вирішення, дослідження [146, с. 491; 122, с. 45] тому наше дослідження необхідно розпочати з аналізу витоків та генези законодавства стосовно кримінальної відповідальності свідка за відмову від давання показань або відмову експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків і сучасного стану виокремленої нами проблеми.

Кримінально-правова заборона відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків на теренах нашої держави має глибоке історичне коріння (витоки). Їх потрібно висвітлювати лише стосовно певних історичних періодів розвитку людського суспільства, державності, законодавчих ідей. Інший підхід, цілком зрозуміло, що неспроможний дати вичерпну відповідь стосовно витоків, юридичної природи кримінальної відповідальності за це кримінальне правопорушення та необхідності криміналізації цього суспільно-небезпечного діяння, внесення змін і доповнень до законодавства, що передбачає на цей час кримінальну відповідальність за відмову свідка від давання показань або відмову експерта чи перекладача за виконання невиконання покладених на них обов'язків.

Дотримуючись запропонованого вище підходу до вивчення означеної проблеми, ми проведемо її дослідження, дотримуючись положення, що знайшло підтвердження в історичних та юридичних джерелах, про існування шести загальнолюдських, різних за часом, а для нашої країни – восьми періодів розвитку людського суспільства [122, с. 45; 53, с. 1-736; 225, с. 112]. Це не суперечить, на наше переконання, історичній періодизації, яку пропонують історики та юристи [122, с. 458, 53, с. 1-736; 225, с. 112]. Більш детально це описує в своїх працях В. К. Матвійчук [122, с. 35-59]. Тому на проблемі кримінальної відповідальності за відмову свідка від давання показань або відмову експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків, ми й маємо зупинитися в межах запропонованої ви-